

ROB RUGGENBERG

MANHATAN

Amsterdam · Antwerpen
Em. Querido's Uitgeverij BV

2011

AMSTERDAM, TWEE MAANDEN EERDER
AUGUSTUS 1642

Het regende een groot deel van de dag en pas tegen de avond werd het droog. Uit de grond steeg een mufte damp op, die in bleke mistflarden door de straten zweefde; wie in spoken geloofde kon beter thuisblijven. Peye stond tegenover de herberg van Pieter de Winter en wachtte, zoals iedere avond. De smalle steeg was leeg, op een scheefgezakte houten kar na, waarvan een wiel doormidden was gebroken. Op de kar zat een zwarte kat. De huizen in het steegje leunden voorover alsof ze moe waren.

Een dunne witte sluier waaide het steegje in. De jongen rilde, de mist was nat en koud. Hij keek op toen de deur van de herberg openging – een zeeman wankelde dronken naar buiten. De man liet de deur openstaan en Peye kon even tot achter in de slecht verlichte kroeg kijken. Hij zag vrouwen die tegen mannen aanhingen, en hij zag zijn moeder die bij een man op schoot zat. De man had een arm om haar heen. Peye kende de man niet. Iemand gooide de deur dicht en de jongen was weer alleen in de schemering.

Binnen werd gelachen. Iemand zong een schunnig liedje. Hij begreep niet waarom vreemde mannen het prettig vonden om zijn moeder te liefkozen. Zagen ze dan niet hoe ziek ze was? Hoe slecht ze eruitzag, met haar magere lijf, haar gezicht vol puisten en zweren en haar droevige ogen? En hij snapte al helemaal niet waarom die mannen daar geld voor betaalden.

Van dat geld bleven zijn moeder en hij in leven, dat wist hij wel. Vroeger, in betere tijden, heette zijn moeder Catryn Davids en werkte ze als dienstmeisje in een deftig huis. Maar toen was er iets gebeurd waar ze nooit over sprak – en daarna was hij geboren. Ze hadden haar uit dat huis weggejaagd. Om in leven te blijven was ze in herbergen gaan werken en ging ze met mannen mee. Ze noemden haar nu Noordse Kaat, omdat ze uit het noorden kwam, uit Kopenhagen, waar ze was geboren.

In het begin was hij woedend geworden en had hij gevochten als vriendjes hem voor hoerenjong uitscholden. En in de herberg was hij een man aangevlogen die zijn moeder voor snol had uitgemaakt. Hij had de man aan zijn haren getrokken en tegen zijn knieën geschopt. Kroegbaas Pieter de Winter had hem de zaak uit getrapt en tegen zijn moeder gesnauwd dat zij haar zoon nooit meer mee naar binnen mocht nemen. ‘Als ik hem hier toch nog zie breek ik allebei zijn benen.’

Daarom stond Peye nu buiten, in de kou. Sinds zijn moeder een keer was beroofd en bijna voor dood was achtergelaten, op weg van de herberg naar huis, durfde ze in het donker niet meer alleen over straat. Ze wilde dat hij op haar wachtte – en dat ze samen thuis de avondmaaltijd aten, ook al bestond die alleen maar uit een bord bruine bonen.

Hij rilde en probeerde zijn handen warm te wrijven. Het leek wel winter. De kat sprong van de scheefgezakte wagen en verdween in de schemering. Zijn moeder had beloofd dat ze zou komen als het donker was. Maar ze bleef daar maar zitten. Soms hoorde hij haar schelle lach boven de stemmen van de anderen uit.

Het ergste was als zijn moeder een man mee naar huis nam. Dan stuurde ze Peye weg, de straat op. Hij mocht pas terugkomen als het rode gordijntje voor hun raam weer was openge-

schoven. Eenzaam in het donker over straat zwerfend had hij er vaak aan gedacht om weg te lopen. Maar waar kon hij heen?

Niet naar zijn vader. Hij wist niet eens wie dat was. Hij had er een paar keer naar gevraagd, maar zijn moeder had hem dan treurig aangekeken en haar hoofd geschud. Ze wilde het gewoon niet zeggen – of ze wist het niet, dat kon natuurlijk ook. 's Nachts lag hij wel eens te fantaseren, dat hij een rijke vader had, en dat ze niet op een tochtig zolderkamertje sliepen, maar dat ze een mooi huis hadden, aan de overkant van de Princegracht, waar de gelukkige mensen woonden.

Zijn vader zag er natuurlijk heel anders uit dan die rotkerels waar zijn moeder mee kwam aanzetten. Door de jaren heen had hij een lange stoet mannen voorbij zien komen – dik, dun, rijk, arm. Peye haatte ze allemaal, omdat ze met hun vingers aan zijn moeder zaten en omdat ze altijd deden of ze hem niet zagen. En soms haatte hij zijn moeder – omdat zij die mannen meenam naar hun zolderkamer.

Ineens was de kat weer terug. Het dier ging vlak bij hem zitten en begon zich te likken.

Het enige licht scheen uit de kleine, vierkante raampjes van de herberg; de andere huisjes in het steegje bleven donker.

De deur van de herberg zwaaide open. Peye deed een paar stappen naar voren. Zijn moeder kwam naar buiten. Hij zag aan haar onzekere manier van lopen dat ze had gedronken.

Ze was niet alleen. Er was een man bij haar.

Geen zeeman, dat zag Peye direct. Het was iemand uit de stad, met mooie kleren aan en schoenen met gespen die glommen in het licht van de herberg.

Zijn moeder zag hem staan en maakte het gebaar dat hij vreesde: ophoepelen, kom straks maar thuis.

Peye draaide zich om en sjokte hongerig het steegje uit.

Het was erg donker en de mist werd dikker. Niemand was op straat, alleen de nachtwacht maakte zijn ronde. Met een ramme-lende maag zwierf Peye langs de grachten.

Af en toe liep hij naar zijn huis en keek omhoog. Er brandde een kaars achter hun zolderraam en daardoor scheen er licht door het kleine rode gordijntje, als een teken dat hij nog steeds ongewenst was. Dan slenterde hij maar weer verder, door de stille straten van de stad.

Hij gluurde binnen bij de slager bij wie hij de laatste weken had gewerkt, en die hem had weggejaagd nadat hij een stuk bloedworst had gestolen. Het was donker binnen, iedereen sliep al. Die lui hadden natuurlijk lekker gegeten vanavond. Hij zag ze voor zich, de slager en zijn gezin, zittend aan de eettafel. Iedereen met een vol bord voor zich. Hij kon hun gesmak bijna horen.

Toen hij na het zoveelste rondje weer voor zijn huis stond, werd hij ongerust. Het gordijntje bleef maar dicht. Zo lang bleven de mannen anders nooit. Hij zag scheel van de honger, hij was door en door koud en nat – en ten slotte besloot hij te gaan kijken.

Hij deed zachtjes de buitendeur open en wilde de smalle trap op lopen, toen er net iemand naar beneden kwam. Aan de zware stappen te horen was het een man.

Peye stapte achteruit en liet de man de trap af komen. Het eerste wat hij van hem zag waren zijn schoenen, met de glimmende gespen. Het was de vent met de dure kleren met wie zijn moeder naar huis was gegaan. Toen de man hem passeerde keek Peye de andere kant op. Hij wilde het gezicht van de man niet zien.

‘Hé,’ zei de man. ‘Zeg eens...’

Peye luisterde niet. Hij holde de trap op, tot hij bij de zolder kwam waar ze woonden.

De deur van de zolderkamer stond op een kier. Nergens was

een geluid te horen, behalve dat van de wind die om het huis waaide, en een klapperende dakpan.

‘Hallo, ik ben er.’

Het bleef stil.

Zachtjes duwde Peye de deur verder open.

Zijn moeder lag half uit de bedstee, met haar hoofd omlaag. Op de grond stond een brandende kaars en in het flakkerende licht zag hij dat haar rok omhoog was geschoven. Daardoor kon hij haar blote benen zien, met die akelige roodbruine vlekken die ze altijd voor hem probeerde te verbergen.

Zijn moeder lag doodstil, haar ogen waren gesloten, en toen hij dichterbij kwam zag hij dat er bloed uit haar neus druppelde. Toen hij haar aanraakte bewoog ze en kreunde ze zacht.

Peye legde haar voorzichtig recht in de bedstee. Ze was niet zwaar. Toen hij zich omdraaide om een doek te pakken en haar gezicht schoon te vegen, zag hij dat er iets met de vloer was gebeurd.

In een hoek van het kleine kamertje waren planken weggebroken, alsof iemand op zoek was geweest naar iets wat verstopt was. De kapotte planken lagen naast het gat.

Zijn moeder maakte een geluid; Peye pakte de doek en boog zich over haar heen. Haar ogen waren open.

‘Heb je pijn?’

‘Ja.’

‘Wat is er gebeurd?’

‘Niets... Het geeft niet. Laat me maar even liggen. Ik sta zo weer op.’ Hij kon horen dat ze overstuur was. Dan praatte ze altijd met dat vreemde accent, uit dat verre noordse land waar ze geboren was.

Voorzichtig veegde hij het bloed van haar gezicht. Hij probeerde niet naar de zweren bij haar neus en mond te kijken. ‘Blijf

nog maar even liggen. Wil je wat drinken?’

Ze knikte.

‘Ik ben zo terug.’ Peye pakte een gedeukte tinnen kroes die op de wiebelige tafel stond, en liep met snelle passen het kamertje uit. Hij rende de trappen af, liet de buitendeur openstaan en liep de straat op, omlaagkijkend, zoekend naar het glinsteren van een regenplas. Goed water kostte geld; meestal dronken zijn moeder en hij het vieze water uit een gracht. Gelukkig had het nu geregend. Regenwater was schoon en kostte niks, zei zijn moeder altijd.

Met een volle kroes liep hij terug naar de deur. Bij de deuropening stond de man die bij zijn moeder geweest was.

‘Hé, jij bent toch die bastaard van Willem Kieft?’ De man had een hese, onvriendelijke stem. Hij maakte zich breed, zodat Peye de deur niet in kon.

‘Ik? Wíé ben ik? Nee...’

De man bestudeerde Peyes geschrokken gezicht en de jongen kon weinig anders doen dan terugkijken. De man had een scherpe neus en kleine ogen die dicht bij elkaar stonden. Aan zijn neus hing een druppel. De mist was nu zo dik dat het bijna miezelregen was.

‘Jouw moeder is toch Noordse Kaat?’

‘Ja, nee...’ Peye begreep niet wat de man wilde.

‘Luister jongen, jullie zitten in moeilijkheden, maar je moeder schijnt het niet te snappen. Ze heeft honderd gulden van mij geleend en ze betaalt niet terug. Ik ben vanavond bij jullie thuis geweest en ik heb maar twintig gulden gevonden. Ik wil de rest ook hebben. Volgende week. Anders haal ik de schout erbij.’

‘Hebt u twintig gulden gevonden? Bij ons? Dat kan niet. Wij hebben helemaal geen twintig gulden.’

De man lachte hinnikend. ‘Je moeder had het onder de vloer

verstopt. Met mij kun je geen geintjes uithalen.’

Peye staarde de man aan. Hij voelde zich kwaad worden en begon te trillen. ‘U hebt mijn moeder geslagen!’

‘Geslagen? Ik? Ik heb haar laten zien wie de baas is, als je dat soms bedoelt.’

Peye voelde het hart in zijn keel kloppen. ‘U moet van mijn moeder afblijven,’ zei hij schor. Hij probeerde het zo dreigend mogelijk te laten klinken.

De man grinnikte weer. ‘Rustig maar, ventje. Luister liever naar wat ik zeg. Volgende week moet ik tachtig gulden van jullie hebben. Anders laat ik je moeder in het spinhuis opsluiten. En jij gaat naar het rasphuis.’

‘Tachtig gulden?’ Zoveel geld had Peeye nog nooit bij elkaar gezien.

‘Zeg maar tegen je moeder dat ze ervoor zorgt. Het kan me niet schelen waar ze het vandaan haalt.’

Peye zei niets meer.

De man keek hem onderzoekend aan, en zei toen, alsof hem ineens een gedachte inviel: ‘Waarom ga je het niet bij je vader halen? Bij Willem Kieft?’

Toen draaide hij zich om en verdween in de mist.

DE KIEVIT

Toen Peye terugkwam op de vochtige zolderkamer zat zijn moeder op de rand van de bedstee, met de doek tegen haar gezicht gedrukt en starend naar de vloer. Ze keek haar zoon niet aan toen hij haar de kroes water gaf.

‘Er stond een man beneden,’ zei Peye langzaam.

‘O? Wat wilde hij?’

‘Hij zei dat je twintig gulden had.’

‘Niet waar. Dat liegt hij.’ Zijn moeder schudde haar hoofd. Maar hij zag dat het waar was, en dat ze wist over wie hij het had.

Peye dacht aan al die keren dat hij met een lege maag naar bed was gegaan, omdat er zogenaamd geen geld was om eten te kopen. Al die tijd had ze wel geld gehad, verstopt onder de planken. Hij zuchtte. Zelfs zijn eigen moeder kon hij niet meer vertrouwen.

‘Wie is Willem Kieft?’

‘Wát?’

In het zwakke kaarslicht kon Peye zien hoe zijn moeder schrok.

‘Ken je die Willem Kieft?’

‘Ik... Nee... Ik weet niet wat je bedoelt... Waarom vraag je dat? Zei die kerel dat?’

‘Ja. Hij zei dat Willem Kieft mijn vader is.’

‘Dat liegt hij!’

‘Net zo’n leugen zeker als over dat geld.’

Zijn moeder zei niets meer. Ze veegde met de doek over haar spierwitte gezicht, waardoor ze de bloedvlekken uitsmeerde over haar wangen. Het zag er vreselijk uit.

Peye liep naar de plaats waar de planken waren weggebroken. Daaronder zat een gat. Hij ging op zijn knieën zitten, stak zijn hand erin en tastte in het rond. Niets. Leeg.

Toen raakten zijn vingertoppen iets kleins. Iets dat rond was en hard. Het gleed in zijn hand. Hij ging weer overeind staan, en zonder te kijken wat het was liet hij het in zijn broekzak glijden. Toen draaide hij zich om en keek zijn moeder aan.

‘Je had hier geld verstopt. Tegen mij zei je altijd dat je geen geld had.’

‘Peye, lieve jongen van me, ik móét mooie kleren hebben, anders willen die kerels me niet... en ik had dat geld ook nodig om de dokter...’

Peye sloeg zijn handen voor zijn oren. Hij wilde niet nog meer leugens horen.

De volgende ochtend glipte Peeye het huis uit voordat zijn moeder wakker werd. Op de trap naar beneden haalde hij het ronde voorwerp dat hij onder de vloer had gevonden uit zijn zak. Het was een kleine, zilveren ring, met een mooi bewerkte vogel erop. Zo’n ring had hij nooit eerder gezien.

Toen hij buiten kwam zag hij dat de stad nog steeds in mist was gehuld; geen zonnestraal drong erdoorheen en zelfs de geluiden klonken gedempt. De mensen en de paarden en de karren leken op donkere schimmen in een melkwitte toverwereld. Huizen en bruggen doemden plotseling op, alsof ze er nooit geweest waren en er ineens door een reuzenhand waren neergezet. Hoewel

Peye iedere straat en steeg in Amsterdam kende liep hij in de mist toch twee keer verkeerd.

Toen hij op de Dam aankwam was het er al druk. Kooplieden, ambachtslieden, werkjongens, dienstmeisjes en werkvrouwen staken het plein over op weg naar hun bedrijf, of bleven even staan om te praten. De eerste bedelaars lieten zich ook al zien.

‘Kent u Willem Kieft? Ik heb een belangrijke boodschap voor hem.’ Lukraak sprak Peeye de eerste de beste aan. Hij hield een papiertje omhoog, dat hij van thuis had meegenomen en goed had dichtgevouwen, zodat niemand kon zien dat er niets op stond.

‘Wie? Kieft? Nee, nooit van gehoord.’

De volgende dacht lang na en zei toen: ‘Willem Kieft... ja, ik ken die naam, maar ik weet echt niet waar hij woont.’

De derde aan wie hij het vroeg, een deftig geklede man, keek hem aan of hij een schooier was en duwde hem opzij. ‘Scheer je weg, vlegel, val me niet lastig.’

De vierde, een timmerman die planken over zijn schouder droeg, had ook al haast en liep door zonder iets te zeggen.

Maar bij de vijfde was het raak.

Een dienstmeisje, dat op weg was naar de markt om inkopen te doen, bleef staan, luisterde naar Peyes vraag en lachte vriendelijk. ‘De familie Kieft woont ergens op de Oude Zijde. Je herkent het huis aan een groene kievit. Maar die meneer Willem heb ik al een tijd niet meer gezien.’

Vijf minuten later stond Peeye voor de woning van de voorname koopmansfamilie Kieft. Hij hield zijn adem in. Die gekuifde vogel in het wapen boven de deur was natuurlijk een kievit. Hij leek sprekend op de vogel op de kleine zilveren ring. Dat kon geen toeval zijn.

Hij durfde niet aan te kloppen. Het hoge, brede huis straalde rijkdom uit, en eerbiedwaardigheid – en Peye had vuile kleren aan met gaten erin, en hij droeg kapotte schoenen en een versleten muts. Hij stak zijn muts in zijn zak en haalde zijn vingers door zijn haar, om zich een beetje te fatsoeneren.

Toen liep hij het steegje naast het huis in, op zoek naar de ingang voor gewone mensen. Het briefje klemde hij in zijn vuist.

Hij had nog geen tien stappen gedaan of hij liep tegen een dikke vrouw op, die een gestreept schort aanhad en in elke hand een koperen emmer droeg.

‘Wat doe jij hier?’ snauwde ze.

‘Eh... ik ben... ik moet...’ stamelde Peye, terwijl hij het briefje omhooghield.

‘O, jij bent de nieuwe werkjongen. Je bent een dag te vroeg, maar dat geeft niet. Je komt als geroepen. Hier heb je twee centen, ga eerst vers water halen bij het Cingel. Opschieten!’

Voordat Peye iets terug kon zeggen duwde de vrouw hem de emmers in zijn handen en gaf hem een duw. Beduusd liep hij de straat weer op. In het Cingel lagen schuiten met fris water dat de schippers uit de rivier de Vecht haalden om in Amsterdam te verkopen.

Op de terugweg, sjouwend met de volle emmers, mopperde hij zachtjes op zijn moeder. Van haar moest hij water uit regenplassen scheppen, terwijl je een hele emmer lekker water kon krijgen voor maar één cent. En dat terwijl ze twintig gulden had! Zij besteedde haar geld liever aan drank en mooie kleren.

Toen hij met de emmers aankwam, zei de dikke vrouw dat hij ze in de keuken neer moest zetten, en dan de meid moest gaan helpen met brooddeeg kloppen. ‘Maar wacht even, je ziet er verschrikkelijk uit. Wat een viespeuk ben jij! Was jij je nooit ’s morgens? En die kleren! Heb je niks fatsoenlijks? Zo kun je

hier niet werken hoor. Als mevrouw dat ziet!’

Ze duwde hem de grote keuken binnen en wees hem op de aanrecht en de gootsteen. ‘Eerst wassen en dan het werk!’

De meid, die aan de tafel zat en boter uit een tonnetje over schepte in kleine schaalpjes, keek hem nieuwsgierig aan. De keuken was heel groot. Op de vloer lagen zwarte en witte tegels. In de hoek stond een oven en daarnaast een enorme schouw waarin een vuur brandde.

‘Eh... eigenlijk kwam ik hier niet om te werken,’ zei Peye. Hij pakte zijn briefje en stak het aarzelend omhoog. ‘Ik heb een... eh... boodschap voor meneer Willem Kieft.’

‘Voor meneer Willem?’ De vrouw keek hem onderzoekend aan. ‘En van wie mag die boodschap dan wel komen?’

Peye slikte twee keer voordat hij durfde antwoorden. ‘Van zijn zoon.’

‘Dat kan niet,’ zei de vrouw. ‘Meneer Willem heeft geen zoon.’

‘Toch is het zo,’ zei Peye zwakjes.

‘O ja? En hoe ziet die zoon er dan uit?’

Peye zweeg. Hij keek naar de grond. Dit ging anders dan hij had verwacht.

‘Toch wil ik meneer Willem Kieft spreken,’ zei hij toen.

‘Dat gaat niet.’

‘Waarom niet?’

‘Hij is er niet.’

‘Wanneer komt hij terug?’

‘Dat weet niemand. Volgend jaar? Over vijf jaar?’

‘Waar is hij dan?’ vroeg Peye, bijna wanhopig.

De vrouw zag de schrik in zijn ogen en werd wat vriendelijker. ‘Hij is weg, jongen. Weet je niet dat hij directeur-generaal is in Nieuw-Amsterdam?’

Peye schudde zijn hoofd. Hij wist niet wat een directeur-ge-

neraal was, en van Nieuw-Amsterdam had hij ook nog nooit gehoord.

‘Je doet me aan iemand denken,’ zei de vrouw.

Peye zei niets. Hij keek opzij. Wat zag het er hier allemaal mooi uit. Zo schoon en netjes.

‘Ben je hier vaker geweest?’

‘Nee, nee, echt niet.’

‘Hoe heet je?’

‘Peye.’

‘Peye?’

‘Ja.’

‘Peye wie?’

‘Eh... Peye Davids.’

‘Davids?’ De vrouw gaf hem een duwtje, zodat ze hem van opzij kon bekijken.

‘Ben jij er soms een van Catryn Davids, die hier gewerkt heeft?’

Peye wist niet wat hij moest zeggen. Het leek of het ene raadsel zich op het andere stapelde. Had zijn moeder hier gewerkt?

Hij knikte.

‘Nou weet ik het weer,’ zei de vrouw. ‘Ik zag Catryn laatst in de stad. Ze ziet er slecht uit. Volgens mij gaat het niet goed met haar.’

De deur ging open en een lange man stapte naar binnen. Hij droeg een dikke koetsiersjas van blauwgroene stof, versierd met glimmende knopen, en mooie leren laarzen. De man had een vriendelijk gezicht, met grote blauwe ogen.

‘Kijk eens, Joachim,’ zei de vrouw, terwijl ze naar Peye wees. ‘Hij is een zoon van Catryn. Die heb jij toch ook nog gekend? Ze was hier dienstmeisje.’

Joachims mond zakte open en hij staarde naar Peye. Hij wilde

iets zeggen, maar deed toen zijn mond weer dicht.

‘Hij lijkt op Catryn, zie je dat?’ De vrouw kwebbelde gewoon door. ‘Hij is hier met een boodschap, zegt hij. Van meneer Willem zijn zoon!’

De koetsier keek nog steeds zwijgend en met grote ogen naar Peye.

‘Hoor je wat ik zeg, Joachim? Hij heeft een boodschap van meneer Willem zijn zón!’

‘Hè?’

‘Ja, dat zei ik ook al. Meneer Willem hééft helemaal geen zoon.’

Ergens in het huis luidde een klokje.

‘O, mevrouw belt! Ik kom zo terug.’ En weg was ze.

De gedachten tolden door Peyes hoofd. Het was dus waar! Zijn moeder had gelogen toen ze zei dat ze Willem Kieft niet kende. Ze had hier als dienstmeisje gewerkt, zo hadden ze elkaar dus ontmoet! Maar waarom gaf ze niet toe dat Willem Kieft zijn vader was? Welk geheim stak hierachter?

Hij had het gevoel dat die koetsier, die hem nog steeds raar aankeek, er meer van af wist. De man had nog geen woord tegen hem gezegd.

Peye stak zijn papiertje omhoog en zei: ‘Weet u misschien waar Nieuw-Amsterdam ligt?’

De koetsier leek niet te luisteren. Hij liep naar de bedstee die zich achterin de keuken bevond, schoof de gordijntjes open en ging op het bed zitten. Hij sloeg zijn benen over elkaar en keek weer naar Peye. Hij fronste zijn wenkbrauwen, alsof hij in zijn herinneringen groef. Toen schudde hij ineens zijn hoofd en vroeg: ‘Heb je nog meer broers?’

‘Nee, ik ben de enige thuis.’

‘O. En hoe is het met je moeder?’

‘Ze is vaak ziek.’

‘En jij? Ben jij gezond?’

‘Gaat wel.’

‘Ga je naar school?’

Peye vond het maar vreemde vragen. Hij wilde niet over zichzelf praten, maar over Nieuw-Amsterdam, en over wat een directeur-generaal deed, en wanneer zijn vader thuis zou komen.

‘Heeft u...’ begon hij weer. Toen sloeg ergens in het huis een klok. Peye zweeg verbaasd. Zoiets had hij nog nooit gehoord, het leek wel of deze mensen een kerkklok in huis hadden, zo mooi klonk het. Hij telde de slagen. Eén, twee, drie, vier, vijf, zes, zeven, acht, negen...

Op dat moment kwam de dikke vrouw terug. Haar wangen waren rood van opwinding. ‘Kom, kom,’ zei ze zenuwachtig. ‘Je moet bij mevrouw komen. Ik heb over je verteld.’

Peye liep achter haar aan. Het hart klopte in zijn keel. In de gang begon een smalle houten wenteltrap. De dikke vrouw ging voorop, Peye volgde. De trap was zo steil dat hij tijdens het klimmen onder haar rokken keek, of hij wilde of niet.

Op de eerste verdieping kwamen ze in een kleine gang met links en rechts mooi versierde deuren. Een van die deuren stond open. Terwijl ze erlangs liepen gluurde Peye naar binnen. Hij zag een brede kamer, met een brandende turfkachel, en een lange tafel die al klaarstond voor het middageten.

Aan de muren hingen schilderijen: portretten van streng kijkende mannen en vrouwen in fluwelen kleren met kanten kragen. Op de tafel lag een zachtgroen geborduurd kleed. De tafel was gedekt met spierwitte borden waarop groene kieviten waren geschilderd. Naast de borden lagen zilveren lepels. Peye bleef

staan en keek zijn ogen uit. Wat een rijkdom!

‘Waar blijf je nou? Schiet op,’ zei de vrouw gehaast. ‘Mevrouw Kieft houdt niet van wachten.’

Ze moesten nog een verdieping hoger. Het leek wel of de wenteltrap hier nog nauwer en donkerder werd. De trap kwam uit op een gang met vier deuren.

Ze liepen de gang door tot het einde. De dikke vrouw klopte op de laatste deur en deed deze meteen open. Ineens stonden ze in een kleine donkere kamer. Er waren hoge ramen die in tweeën waren gedeeld. Voor de onderste ramen zaten luiken en voor de bovenste hingen dikke gordijnen. Geen sprankje zonlicht drong naar binnen.

Aan het plafond hing een kaarsenkroon, met wel tien brandende kaarsen. Ook hier hingen schilderijen aan de muur en in een hoek zag Peye een grote eikenhouten bedstee, met glanzende, donkerblauwe gordijntjes, ook al met zo’n groene kievit erop.

Midden in de kamer stond een kleine vrouw. Peye zag alleen haar achterkant. Ze droeg een lang, groen kleed, afgezet met wit kant, en om haar hals zag hij een halssnoer dat schitterde in het kaarslicht.

Toen de vrouw de twee hoorde binnenkomen, draaide ze zich om. Ze was zeker zeventig jaar oud en had een onvriendelijk gezicht, met veel rimpels en een dunne, samengeknepen mond. Onderzoekend keek ze Peye aan. Met een handgebaar stuurde ze de dikke vrouw de kamer uit. Toen deed ze een paar stappen naar voren, tot ze vlak voor de jongen stond.

‘Geef hier,’ snauwde ze.

‘Wat? Wat bedoelt u?’ stamelde Peye.

‘Die boodschap! Griet zei dat je een boodschap voor ons had. Geef hier,’ zei de oude dame ongeduldig. Ze keek naar Peyes han-

den, zag het briefje en griste het uit zijn vingers.

‘Dat is... dat is niet...’ stamelde Peye.

De vrouw vouwde het briefje open, bekeek het van beide kanten en zag dat er niets op stond.

‘Wat is dit voor onzin?’ vroeg ze.

‘Het is alleen om... Ik wilde meneer Willem Kieft...’

‘Wat kom je hier doen? Wie ben je?’ Haar stem klonk scherp.

Peye haalde diep adem en keek de oude dame recht aan.

‘Ik ben uw kleinzoon,’ zei hij. ‘En ik wil mijn vader spreken.’

Peye had nog nooit in zijn leven iemand zo kwaad zien worden. De oude dame werd lijkbleek. Haar lippen trilden als een dor blad in de wind, maar ze kon geen woord uitbrengen. Opeens verschenen er belletjes op haar mond.

Voor de zekerheid deed Peye een stap achteruit. Een paar tellen later werd de oude vrouw helemaal rood en begon ze te schreeuwen. Ze slingerde haar scheldwoorden als stenen naar hem toe.

‘Weg jij! Schooier! Bedrieger! In mijn eigen huis! Hoe durf je! Schavuit! Schelm!’

Peye draaide zich om en ging ervandoor. De kamer uit, de gang in. Hij struikelde de wenteltrap af, viel en stond meteen weer op. Hij stond nu in de gang. Hij moest nog een verdieping lager, maar hij hoorde dat iemand van beneden de wenteltrap op stormde. Naast hem stond de deur van de eetkamer wijd open. Hij vluchtte naar binnen en deed de deur snel achter zich dicht. Hijgend leunde hij tegen de muur.

Boven riep de oude dame luidkeels om hulp. Hij hoorde nu overal in huis voetstappen.

Peye hield zijn adem in en keek om zich heen; hij zag de weelde, de dure schilderijen, de witte borden, het glimmende tafelzilver. Zelfs het bestek was versierd met kieviten.

Waarom hij het deed wist hij niet – misschien uit woede omdat hij als een vuile hond werd weggejaagd, of omdat die vogel erop stond, zijn familiewapen: hij graaide twee, drie zilveren lepels van de tafel en stak ze in zijn broekzak.

Op zijn tenen liep hij naar de deur en deed die voorzichtig open. Boven hoorde hij harde stemmen, maar er was niemand op de gang. Hij rende naar de wenteltrap en liet zich bonkend over de treden naar beneden glijden.

Onderaan, in de gang, nam hij niet de deur naar de keuken, maar de grote deur ertegenover. Ineens stond hij in het deftige voorhuis. Hij zag een zwart-wit geblokte tegelvloer, marmeren deurposten – en een grote eikenhouten voordeur.

Peye trok de zware deur open en rende de straat op.
Hij merkte niet eens dat de mist was verdwenen.